AZÎZÎ BİN ABDÜLMELİK EL-CEYLÎ (Şeyzele)

Şafiî âlimlerinden. İsmi Azîzi bin Abdülmelik bin Mensûr el-Ceylî'dir. Künyesi, Ebü'l-Meâlî'dir. "Şeyzele" lakabı ile meşhûr oldu. İran'ın Ceylen (veya Cîlân) şehrinde doğdu. Birçok âlimden hadîs ve fıkıh ilimlerini aldı. Va'z ve nasihati çok olduğu için "Vâ'iz" diye anılırdı. Fazileti, zühd ve takvâsı çok olan bir zât idi. Tasavvuf ile çok meşgûl oldu. Birçok eserler yazdı. 494 (m. 1101) senesi, Safer ayının onyedinci günü Bağdad'da vefât etti.

Hadîs ilmini; Ebû Osman es-Sâbûnî'den, Ebû Hatim Muhammed bin Hasen el-Kazvînî'den, Ebû Tâlib bin Gaylân'dan, Kâdı Ebû Tayyib'den, Ebû Abdullah Muhammed bin Ali es-Sûrî'den, İbrâhim bin Ömer el-Bermekî'den ve daha başka âlimlerden aldı. Onlardan çok hadîs-i şerîf rivâyet etti. Kendisinden de; büyük fıkıh âlimi Ebü'l-Hasen bin el-Hallî, Şühde binti İberi, Ebû Ali bin Sükkere ve daha başkaları ilim alıp hadîs-i şerîf rivâyet ettiler.

İmâm-ı Subkî diyor ki: "Fıkıh ilminde mahir, fazileti çok, gayet fasih (açık, anlaşılır) konuşan, usûl ve akâid (kelâm) ilimlerinde derin bilgisi olan ve tasavvufta yüksek bir mevkii bulunan büyük âlimdi. İ'tikâdda Eş'arî mezhebinde idi. Ceylen'de yetişen âlimlerin en üstünlerindendi. Zâhid bir kimse olup, dünyâ malından kendisine yetişecek kadar az olanla yetinirdi. Va'z ve nasîhat edicilerin en önde gelenlerinden olduğu için "Şeyh-ül-vu'âz" ünvânı verilmişti. Eserlerinde ve derslerinde, hep insanlara öğretmenlik yapardı. Bağdad kâdı'l-kudâtı (Temyiz reîsi) Ebû Bekr-i Şami'nin nâibliğine (yardımcılığına) ta'yin edildi.

İbn-i Hılligân diyor ki: "Şafiî fakîhlerinden ve vâ'izlerden olan Şeyzele, derin bir âlim, fazilet sahibi bir vâ iz, mehâreti çok olan ve sözleri ve eserleri anlaşılır bir âlimdir. Fıkıhta, usûl-i din (kelâm, akâid) ve va'z ilminde çok eser yazdı. Arabca şiirlerden çok şeyler ezberleyip topladı. Bağdad şehrinin Bâb-ül-ezc tarafına kadı olarak ta'yin edildi. Birçok âlimden, çok hadîs-i şerîf dinleyip ezberledi. İ'tikâdda Eş'arî mezhebinde idi."

Eserlerinden ba'zıları şunlardır:

1- Dîvân-ül-üns ve meydân-ül-fers fil-mev'ıze: Hadîs-i şerîf ve mev'ıze kitabıdır. 2- Levâmi'u envâr-ıl-kulûb fî cem'ı esrâr-ıl-mahbûb: Tasavvuf ilmine âit kıymetli bir eserdir. 3- El-Bürhân fî müşkilât-il-Kur'ân 4- Mesâri'ul-uşşâk fî şâri'-ıl-eşvâk.

Onun rivâyet ettiği, Sahîh-i Buhârî ve Müslim'de de bildirilen bir hadîs-i şerîfte buyuruldu ki:

> "Sizden biriniz, bir veya iki gün oruçla Ramazanın önüne geçmesin! Ancak bir kimse (âdet edindiği) **bir o**rucu tutuyorsa, bu günde oruç tutsun!"

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-6, sh. 281

2) Vefeyât-ül-a'yân cild-3, sh. 259

3) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-5, sh. 235

4) El-A'lâm cild-4, sh. 232

5) Esmâ-ül-müellifîn cild-1 sh. 663

6) Keşf-üz-zünûn sh. 241

7) Sahîhayn (Kitâb-üs-Sıyâm)